

Nonro mag Chenro mar Chokruok mar Ngimawa kod Tijwa

DESEMBA 2-8

MWANDU MA YUDORE E WACH NYA- SAYE | FWENY 7-9

“Jehova Guedho Oganda Mang’ongo ma Ok Nyal Kwan”

it-1-E 997 ¶1

Oganda Mang’ongo

Mano miyo wapenjore kama: Ka ‘oganda mang’ongo’ gin joma otony e masira maduong’ kendo gibiro dak e piny kae, ang’o momiyo Muma wacho ni, ‘gichung’ e nyim kom-loch mar Nyasaye kendo e nyim Nyarombo’? (Fwe 7:9) E kuonde moko e Muma, sama ng’ato kata grup moro ‘ochung’ e nyim ng’ato’ mano nyalo nyiso ka be ng’atno oyie kode kata gi grubno. (Za 1:5; 5:5; Nge 22:29, AT; Luk 1:19) Kuom ranyisi, e Fweny sula auchiel inyiso ka ‘ruodhi mag piny, kod jotelo ma nigi kombe madongo, gi jotend-jolweny madongo, kod jomwandu, gi jo ma roteke, gi wasumbni duto, kod ng’ato ka ng’ato man thuolo opondo ne lela wang’ Jal mobet e kom-loch kod mirimb Nyarombo, nikech chieng’ maduong’ mar mirimbgi osechopo, to onge ng’at ma ne nyalo chomore gi chieng’no.’ (Fwe 6:15-17; pim gi Luk 21:36.) Omiyo, nenore maler ni ‘oganda mang’ongo’ gin joma oresi e kinde mag mirima magerno, kendo gin joma ‘osechung’ ka giler e nyim Nyasaye kod Nyarombo.

it-2-E 1127 ¶4

Masira

Chiegni higni 30 kama bang’ ka nose-keth Jerusalem, jaote Johana nonyis weche ma luwogi e wi oganda mang’ongo moa e ogendni duto, gi dhoudi

duto, gi pinje duto, kendo gi dhok duto. Nonyise kama: “Jogi e jo ma owuok e masira maduong’.” (Fwe 7:13, 14) Bedo ni oganda mang’ongono ‘owuok e masira maduong’, nyiso ni gitony e masira-no. Ndiko mar Tich Joote 7:9, 10 bende tiyo gi weche kaka mago kojiwo wachno. Owacho niya: “Nyasaye ne ni kode [tiende ni Josef], kendo ne orese kogole e masiche duto.” Sama Muma wacho ni nore Josef kigole e masichene duto onyiso maler ni nonano e bwo masichego kendo norese kuom gik moko duto maricho ma nokaloe.

it-1-E 996-997

Oganda Mang’ongo

Gin Jomage. Gima nyalo konyowa fwenyo ni ‘oganda mang’ongo’ gin jomage, en neno kaka iwuoyo kuomgi e bug Fweny sula mar 7 kod ndiko mamoko ma wuoyo kuom gima sula mar abiriyono wuoyoe. Fweny 7:15-17 wacho ni Nyasaye “biro yaro hemane kuomgi,” kendo ni ibiro ta ogandano nyaka “e sokni mag pi ngima,” kae to Nyasaye biro ‘yweyo pi wengegi duto.’ E Fweny 21:2-4 nitie weche moko machalo gi mago. Wayudo weche kaka, ‘Hema mar Nyasaye nigi dhano,’ kendo ni, ‘Nyasaye noywe pi wengegi duto mi tho ok nobedie kendo.’ Fwenyno wuoyo kuom joma ni e piny kama iwacho ni ‘Jerusalem manyien lor e polo ka biro,’ to ok kuom joma ni e polo.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

re-SW 115 ¶4

Keto Alama ne Israel mar Nyasaye

⁴ Onge kiawa ni malaike ang’wen-go o-chung’ ne grube ang’wen mag malaike

ma Jehova tiyogo e geng'o kethruok, nyaka chop kinde moketi. Ka malaikego biro weyo yembe ang'wen mag mirimb Nyasaye mondo okuthi koa yo milambo, nyandwat, ugwe kod yimbo, gibiro kelo kethruok ma pok odwar one. Obiro bedo maduong' molooyo gima notimore ka Jehova notiyo gi yembe ang'wen e keyo Jo-Elam machon kendo kethogi chuth. (Jeremia 49:36-38) Mani nobed yamo maduong' ma kutho mager molooyo "yamo mager" ma Jehova notiyogo ka noketho oganda mar Jo-Amon. (Amos 1: 13-15) Onge gimoro amora e piny Sata- nni ma biro dong' e odiechieng mirimb Jehova, e kinde mobiro nyiso ni lochne e ma nigi ratiro mar locho e wi gik moko duto.—Zaburi 83:15, 18; Isaya 29:5, 6.

it-1-E 12

Abadon

Malaika mar abiso miluongo ni Abadon en ng'a? Bug Fweny 9:11 tiyo gi "Abadon" ki- wuoyo kuom "malaika mar bur matut ma onge giko." (Weche moler e ndikono tiyo gi "malaika mar abiso.") Nying malaikano e dho Grik en Apoluon, ma tiende en "Jakel Kethruok." E higni mag 1800 ne ilero ni ndikoni ne wuoyo kuom ji kaka Ruoth Ves- pasian, Muhammad, gi Napoleon, kendo malaikano ne okaw ni oa kuom Satan. Kata kamano, ber ng'eyo ni e Fweny 20:1-3 malaika moting'o "ofungu mar abiso" en jaote mar Nyasaye moa e polo, kendo kar timo dwach Satan, en omako Satan kendo owite e abiso. Buk miluongo ni *The Inter- preter's Bible* wacho kama e wi Fweny 9: 11: "Abadon en malaika mar Nyasaye to ok mar Satan, nikech otimo tij Nyasaye mar kelo kethruok ka luwore gi kaka Nyasaye oore."

Ndiko mag Dho-Hibrania ma waa nenogo, nyiso maler ni 'avad-dohn' chalo gi Sheol

kod tho. E Fweny 1:18 Yesu Kristo owuon nowacho niya: "Sani angima nyaka chieng', kendo an gi ofungu mag tho kod mag Liel." Teko ma en-go e wi abiso inyiso e bug Luka 8:31. E Jo-Hibrania 2:14 inyiso maler teko ma Yesu nigo moriwo nyaka teko mar ketho Satan. Ndikono wacho ni Yesu nobe- do remo gi del mondo "kokalo kuom thone otiek chuth jal ma nigi nyalo mar kelo tho, tiende ni Jachien." Fweny 19:11-16 nyiso ni Yesu e jaote ma Nyasaye oketo mondo okel Kethruok.—Som APOLLYON.

DESEMBA 9-15

MWANDU MA YUDORE E WACH NYA- SAYE | FWENY 10-12

"Inego 'Joneno Ariyo' To Bang'e Imiyogi Ngima Kendo"

w14 11/15 30

Penjo Moa Kuom Josombwa

Joneno ariyo miwuoyo kuomgi e bug Fweny 11 gin ng'a gini?

Fweny 11:3 wuoyo e wi joneno moko ariyo ma ne dhi koro wach kuom ndalo 1,260. Ndikono medo wacho ni ondiek ne dhi 'loyogi kendo negogi.' Kata kamano, "bang' ndalo adek gi nus," ne gidhi bedo mangima kendo, to mano ne dhi miyo ki- baji maduong' omak ji duto monenogi. —Fwe. 11:7, 11.

Joneno ariyogo gin jomage? Weche momedore manie ndikono konyowa fwe- nyogi. Mokwongo, ipimogi gi "yedhe ariyo mag zeituni," kod "teche ariyo mo- chung'." (Fwe. 11:4) Ma paronwa rachung taya kod yedhe zeituni ma iwuoyo kuomgi e weche ma Zekaria nokoro. Yedhe zeituni ariyogo nochung' ne "yawuot mo ariyo" tiende ni yawuowi ariyo mowir, ma gin Zerubbabel kod Joshua Jadolo Maduong' ka 'gichung' but Ruodh piny ngima.' (Zek.

4:1-3, 14) Mar ariyo, iwacho ni joneno ariyogo timo honni machalo gi ma Musa gi Elija notimo.—Pim Fweny 11:5, 6 gi Kwan 16:1-7, 28-35 kod 1 Ruodhi 17:1; 18: 41-45.

En wach mane machalre e weche ariyogo? Moro ka moro kuomgi wuoyo e wi jotich Nyasaye ma nowir kendo ma *no-tayo* oganda Nyasaye e weche lamo kinde ma ne weche tekie. Omiyo mondo weche ma ne okor e Fweny 11 ochopi, *owete mowir ma ne tayo* jo Nyasaye kane ichungo Pinyruodh Nyasaye e polo e higa mar 1914 nolendo kuom higni adek gi nus “ka girwakore gi gunia.”

E giko kinde ma ne gilendoe ka girwakore gi gunia, Jokristo mowirgi ne chalo ka joma onegi kane obolgi e od tuech kuom kinde matin ma ipimo gi *ndalo* adek gi nus. E wang’ wasik oganda Nyasaye, tij oganda Nyasaye ne ochung chuth kendo jowasike nobedo mamor sidang’.—Fwe. 11:8-10.

Kata kamano, mana kaka weche ma nokorgo nonyiso, bang’ ndalo adek gi nus, joneno ariyogo nochako obedo mangima kendo. Ne ogol owete mowirgo e od tuech, kendo moko kuomgi ma nochung’ motegno, Nyasaye nomiyo migawo make nde kokalo kuom Ruodhgi Yesu Kristo. E higa mar 1919 ne e kind joma noke ti mondo obed “jatichno mogen, kendo mariek” ka gipidho oganda Nyasaye gi chiemb chuny e ndalo mag giko.—Math. 24:45-47; Fwe. 11:11, 12.

Fweny 11:1, 2 tudo gik ma ne otimoregi gi kinde ma ne idhi pim hekalu mar roho. Malaki sula mar 3 wuoyo e wi nono hekalu mar roho, kae to bang’e iluwe gi kinde mag pwodhe mondo obed maler. (Mal. 3:1-4) Tij pwodho hekalu ne dhi

kawo kinde maromo nade? Nochakore e higa mar 1914 nyaka e chak higa mar 1919. Kindeno noriwo ndalo 1,260 (dweche 42) kaachiel gi ndalo adek gi nus mowuo kuomgi e yor ngero e Fweny 11.

Mano kaka wamor ni Jehova nolosochenro mar pwodho hekalu mar roho kowodhogo ogandane moyiero ma timo timbe mabeyo! (Tito 2:14) Wamor kod ranyisi miketonwa gi Jokristo mowal ma ne tayo tij lendo ka gichung’ motegno e kinde ma ne itemogieno, mi omiyo gibedo joneno ariyo miwuoyo kuomgi e yor ranyisi.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

it-2-E 880-881

Bug Adola, Buk Modol

Kaka Itiyo Kode e Yor Ranyisi. Nitie kuonde mang’eny e Muma ma oti gi “buk modol” e yor ranyisi. Ezekiel gi Zekaria ne oneno buge modol ma ondik bethegi koni gi koni. Nikech buk modol ne indiko mana konchiel kende kinde mang’eny, bedo ni ne ondik bugego koni gi koni nyiso kaka ote kod kum ma ne ni e igi ne pek ahinya. (Eze 2:9–3:3; Zek 5: 1-4) Bug Fweny nyiso ka Jal ma obet e kom-loch oting’o buk modol e lwete ma korachwich kendo bugno otue matek gi kido abiriyo mondo kik ng’ato one gik mondik e iye nyaka chop kinde ma Nyarombo mar Nyasaye goloe kidogo. (Fwe 5:1, 12; 6:1, 12-14) Bang’e, fwenyno nyiso ka imiyo Johana buk moro modol kendo ichike mondo ochame. Bugno ne mit e dhok, kata kamano ne okech e ich. Bedo ni ne oel buk modolno nyiso ni ne inyalo winj tiend weche ma ne ni e iye. Ote ma ne ni e iye ne “mit” ka ne Johana owinjogi kata kamano, nenore ni oteno ne nigi weche makech ma ne ochike ni okor.

(Fwe 10:1-11) Wach ma kamano be notimore ne Ezekiel ka ne omiye buk moro modol ma ne oting’o “ywagruok, gi nduru, kod kuyo.”—Eze 2:10.

it-2-E 187 ¶7-9

Muoch

Jaote Johana noneno fweny moro ka dhako moro ywak matek e polo nikech “rem maduon’ ma ne en-go nimar nodwaro nyuol.” Dhakono nonyuolo “nyathi ma wuoyi ma biro bedo jakwadh ogendni duto kotiyo gi luth mar chuma.” Kata obedo ni thuol mang’ongono ne temo ngamo nyathino, “ne oyudh nyathineno mi otere ir Nyasaye e kom-lochne.” (Fwe 12:1, 2, 4-6) Bedo ni ne oyudh nyathino ma otere ir Nyasaye nyiso ni Nyasaye ne dhi kawe kaka nyathine. E kinde machon, ne iteroga nyathi mosenyuol ir wuon-gi mondo wuon-gino oyie kode. (Som *BIRTH*.) “Dhako” miwuoyo kuome kae en “chi,” Nyasaye ma en “Jerusalem man malo,” kendo en e ‘min’ Kristo kod owete-ne.—Gal 4:26; Hib 2:11, 12, 17.

“Chi” Nyasaye ma ni e polo ne dhi bedo dhako makare chuth kendo ne ok odhi yudo muoch masie sama onyuol. Kuom mano, muoch itiyogo kaka ranyisi ma nyiso ni dhakono ne dhi fwenyo ni ochiegni ahinya nyuol.—Fwe 12:2.

“Nyathi ma wuoyi” ma ne idhi nyuolno ne dhi bedo ng’a? Nyathino ne dhi kwayo “ogendni duto kotiyo gi luth mar chuma.” Zaburi 2:6-9 nokoro wach Ruodh Pinyruodh Mesia ma Nyasaye ne dhi keto. Kata kamano, Johana noneno fwenyno higni mang’eny bang’ ka ne osenyuol Yesu e piny kae, motho, kendo ochiere. Kuom mano, nenore ni fwenyno ne wuoyo kuom Pinyruodh Mesia ma ni e lwet Yesu Kristo Wuod Nyasaye. Bang’ ka nosechier Yesu, “ne obet piny e bad Nyasaye korachwich chakre ki-

ndeno, korito nyaka chop oket wasike obed kaka raten tiende.”—Hib 10:12, 13; Za 110:1; Fwe 12:10.

DESEMBA 16-22

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | FWENY 13-16

“Kik Iluor Ondiegi ma Kelo Luoro”

w12 6/15 8-9 ¶6

Jehova e Jal ‘Maelo Weche Mogeng’ore’

⁶ Chiegni higini aluf ariyo mokalo, Yesu nomiyo jaote Johana fweny moko moting’o weche malich. (Fwe. 1:1) E achiel kuom fwenygo, Johana noneno thuol kochung’ e dho nam. Thuondno ochung’ne Jachien. (**Som Fweny 13:1, 2.**) Johana bende nochako oneno ondiek moro malik kawuok e nam achielno. Ondiegneno ne nigi wiye abiriyo, kendo Jachien nomiye nyalo maduon’ ahinya. Bang’e, Johana noneno ondiek machielo maratiglo mabende nigi wiye abiriyo. Ondiek maratiglono ne en gimaket gi ondiek mokwongo manie Fweny 13:1. Malaika nonyiso Johana ni wiye abiriyo mag ondiek maratiglono, ochung’ne “ruodhi abiriyo,” tiende ni pinjeruodhi abiriyo. (Fwe. 13:14, 15; 17:3, 9, 10) E kinde ma Johana ne ndiko bug Fweny, ruodhi abich kuomgi nosepodho, achiel pod ne locho, kendo machielo ne ‘pok obiro.’ Pinjeruodhigo, tiende ni loje mag piny, gin mage? Weuru wanon moro ka moro kuom wiye mag ondiek miwuoyoe e bug Fweny. Wabiro neno bende kaka weche Daniel nolero matut wach pinjeruodhigo, kata bed ni moko kuom wechego ne okor higini miche mang’eny kapok pinjeruodhigo obedoe.

re-SW 193-194 ¶26

Kedo gi Ondiegi Ariyo Mager

²⁶ Ondiegigo gin ang’o? Loch mar Ingresa kod Amerka e wich mar abiriyo e ondiek mokwongocha. Sani to koro otimo migawo

makende! Fwenyni poge gi ondiegi mamoko kendo mano konyowa ng'eyo kaka otiyo ki en e weche ma timore e piny sani. Ondiek ma nigi tunge ariyoni ochung'ne loje ariyo ma moro ka moro locho kende, kata kama-no, gitiyo ka gin gimoro achiel. Tungene ariyo machalo gi mag “nyarombo” temo wuondo ji ni omuol kendo ober kendo ni en sirkal ma onego oloch e wi piny ngima. Kata kamano, owuoyo ka “thuol mang'ongocha” nikech ochuno ji timo gik modwaro kendo osando ng'ato ang'ata motamore yie gi lochne. Ok ojiw ji mondo obolre e bwo Pinyruodh Nyasaye ma ni e lwet Nyarombo, kar mano, ojiwo ji mondo gitim dwach Satan ma en thuol mang'ongocha. Osekelo pogruok kod sigu e kind ogendni mopogore opogore kendo mano osemiyo ji olamo ondiek mokwongocha.

re-SW-195 ¶30-31

Kedo gi Ondiegi Ariyo Mager

³⁰Weche mosetimore nyiso ni ondiegni ochung'ne riwruok ma ne olos kendo ma ne iriwo lwedo gi loch mar Ingesa kod Amerika. Chon ne iluongo riwruogno ni Riwruok Matudo Pinje (*League of Nations*). Bang'e, e Fweny sula mar 17, ondiegni ne dhi neno-re e yo mopogore. E sulano, rangine biro bedo makwar kwar, kendo enobed mangi-ma, obiro tuch ma onge ng'ama ong'eyo kama oaye. Riwruok mokwako piny mangi-mano 'wuoyo,' kopakore ni en kende e ma onyalo kelo kue kod winjruok e kind dha-no. Kata kamano, adiera en ni sama pinje ma ni e riwuogno oromo giyanyorega aya-nya ka gijarore. To ka piny kata oganda moro otamre bolre e bwo lochne, obwogo-gi ni odhi mayogi ber moko momiyogiga. Riwruok Matudo Pinje oseriembo pinje duto motamore luwo chike moketo. E chakruok mar masira maduon', tunge mag ondieg-no biro kelo kethruok maduon'.—Fweny 7: 14; 17:8, 16.

³¹Chakre Lweny mar Ariyo mar Piny Ngima, ondiegno ma sani en Riwruok mar Pinje (*United Nations*) osenego ji mang'eny ahi-nya. Kuom ranyisi, e higa mar 1950 jolweny mag riwruogno ne okedo e lweny ma ne ni e kind North Korea kod South Korea. Jo-lwenjgi kaachiel gi jolweny mag piny South Korea nonego jo North Korea kod China ma dirom 1,420,000. Bende, chakre 1960 nya-ka 1964, jolweny mag Riwruok mar Pinje ne kedo ahinya e piny Congo (Kinshasa). E wi mano, jotelo mag piny moriwo nyaka pop Paul VI kod John Paul II, nowacho ni riwruogno kende e ma dhano nyalo geno mondo okelnegi kue. Jotelogo nojiwo ni ka dhano ok dwar riwo riwruogno lwedo to dhano biro rumo aruma te. Kuom mano, e yor ranyisi ginego dhano duto motamore riwo ondiegno lwedo kendo lame.—Rapar mar Chik 5:8, 9.

w09 2/1 24 ¶2

Puonj Mayudore e Bug Fweny—II

13:16, 17. Kata obedo ni wanyalo romo gi chandruoge e ngimawa mapile, kaka e yore mag 'ng'iepo kata loko,' kik wawe mo-ndo ondiegni ochikwa kendo oketwa e bwo tekone. Yie bedo gi 'kido e luetewa ma ko-rachwich, kata e lela wang'wa' biro nyiso ni wayie mondo ondiegno ochik timbewa koda parowa.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

w09 2/1 24 ¶5

Puonj Mayudore e Bug Fweny—II

16:13-16. 'Chuny mochido' ochung'ne wuond mag jochiende ma gitiyogo mo-ndo gine ni ruodhi mag piny ok lok pachgi kata bang' ka oseol tewini abiriyo mag mirimb Nyasaye, to kar mano, iwuo-ndogi mondo gikwed Jehova.—Math. 24: 42, 44.

w15 7/15 16 ¶9

“Resruoku Okayo Machiegni”!

° Mago ok nobed kinde mag lando ‘wach maber mar Pinyruoth.’ Kinde mag timo kamano biro yudo kosekalo. Kinde mag “giko” biro bedo ni osechopo! (Mat. 24:14) Jotich Nyasaye biro lando ote mag kum ma nochwo chuny ji. Mano nyalo riwo lando ne ji ni piny marach mar Sattanni koro iketho chuth. Muma pimo ote mapekno gi pe kowacho niya: “Kite mag pe madongo dongo ma moro ka moro pekne ne nyalo romo talanta achiel ne olwar kuom ji koa e polo, kendo ji ne onyiso Nyasaye achaya nikech masira mar peno, nimar masirano ne duong’ mo-kadho.”—Fwe. 16:21.

DESEMBA 23-29

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | FWENY 17-19

“Lweny mar Nyasaye Biro Tieko Lwenje Duto”

w08 5/1 6 ¶3-4

Har-Magedon—Lweny mar Nyasaye mar Tieko Lwenje Duto Te

Kinde duto ma jo maricho nie loch, joma kare ok dibed gi kuwe maber. (Ngeche 29:2; Eklesiastes 8:9) Kuom adier, ok wanyal keto pogruok e kind timbe maricho mag mibadhi, kod jogo ma timogi. Omiyo, bura makare kod kuwe masiko, ok bi nono—to obedoe mana ka oketh jo maricho. Suleman nondiko kama: ‘Ng’at marach, en rawar ng’at makare.’—Ngeche 21:18.

To nikech Nyasaye e Jang’ad-Bura, wanyalo bedo gadier ni buche duto mibiro ng’adi ne joma richo ibiro tim e yo maka-

re. Ibrahim nopenjo kama: “Ja-ng’ad bura mar piny duto ok notim gi makare koso?” Dwoko ma Ibrahim nofwenyo en ni, kinde duto Jehova ni kare! (Chakruok 18:25) E wi mano, Muma singonwa ni Jehova ok mor kuom ketho joma richo; otimo kamano mana ka koro onge yo machielo. —Ezekiel 18:32; 2 Petro 3:9.

it-1-E 1146 ¶1

Faras

Jaote Johana ne oneno fweny ka Yesu Kristo riembo faras ma rachar kendo ka en gi oganda lweny ma bende obet e wi farese ma rochere. Ne onyis Johana fwenyni mondo one kaka Yesu Kristo biro kedo gi jowasik Jehova Nyasache. Lwenyno biro kelo tim makare kod adiera. (Fwe 19:11, 14) Mana kaka ne waseneno motelolo, farese mopogore opogore kod joidh faresego ochung’ne Kristo ka kawo loch kod masiche ma timore bang’ ka Yesu osekawo loch.—Fwe 6:2-8.

re-SW 286 ¶24

Ruoth ma Jalweny Okedo Moloch e Har-Magedon

²⁴ Ondiek ma nigi wiye abiriyo kod tunge apar mowuok e nam ochung’ne riwruoge mag siasa mag Satan. Iwito ondiegno kaachiel gi janabi mar miriambo ma en loch mar abiriyo ma tayo piny ngima. (Fweny 13:1, 11-13; 16:13) Imakogi “ka pod gingima” tiende ni ka pod gidhi nyime kwedo jo Nyasaye e piny, kae to iwitogi e “ataro mar mach.” Be mae en mach masie? Ok en mach masie nikech kata mana ondiek kod janabi mar miriambo ok gin le masie. Kar mano, majno ochung’ne kethruok chuth kata kethruok mogik. E majno bende e ma ibiro witie tho, Liel, kaachiel gi Jachien. (Fweny 20:

10, 14) Ok en kama iwang’oe joricho nya-
ka chieng’ nikech Jehova Nyasaye ok nyal
timo gimoro machalo kamano.—Jeremia
19:5; 32:35; 1 Johana 4:8, 16.

re-SW 286 ¶25

Ruoth ma Jalweny Okedo Molocho e Har-Magedon

²⁵ Ji duto ma ne ok riw lwedo sirkende-
go kata kamano ne gitamore weyo timbe
maricho mag pinyni bende ‘inego gi li-
gangla mabor ma ne wuok e dho jal
mobet e farasno.’ Yesu biro ng’adonegi
buch tho. Nikech ok owach ni ibiro witgi
e ataro mar mach, be koro ibiro chiergi?
Onge kama onyiswae ni ibiro chier joma
ibiro neg gi Jang’ad Bura ma Jehova oke-
to. Mana kaka Yesu owuon nowacho, ji
duto ma onge gi kido mag “rombe” no-
wit “e mach ma nyaka chieng’ moseik ne
Jachien kod malaikene” tiende ni, “e keth-
ruok mochwere.” (Mathayo 25:33, 41, 46)
Mano e ‘chieng’ bura mibiro kethie jo ma
ok oluoro Nyasaye.—2 Petro 3:7; Nahum
1:2, 7-9; Malaki 4:1.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

re-SW 247-248 ¶5-6

Ofweny Tiend Wach ma Kore Ok Nong’ere

⁵ “Ondiek ma ia nenono *ne nitie*.” Ee, o-
ndiegn chon nong’ere kaka Riwrwok
Matudo Pinje (*League of Nations*) kocha-
kore Januar 10, 1920, kendo nosebedo gi
pinje 63. Kata kamano, bang’ kinde, piny
Japan, Germany, kod Italy nowuok e riw-
ruogno. Bang’e ne gigolo Soviet Union e
riwruogno. E dwe mar Septemba 1939 ja-
loch ma agoko mar Nazi ma ne ni e piny
Germany nochako Lweny mar Ariyo mar
Piny Ngima. Riwrwok Matudo Pinje ne ok
nyal kelo kue e piny, kuom mano, ne chalo
ka gima owite e abiso. E higa mar 1942
kare noselal nono kendo koro ne inyalo

wach ni ne en gima ne nitie to koro oo-
nge. Jehova nolero ne joge tiend fwenyno
e yo matut mana e kinde makare. Ne ok
olere ka pok notimore kata bang’e koseti-
more to mana e wang’e kak! E chokruok
mar *New World Theocratic Assembly*, o-
wadwa N. H. Knorr nowacho ni ka luwore
gi weche ma ne okor ‘ondiegn . . . *koro
ne onge*.’ Kae to ne openjo penjoni, “Be
Riwrwok Matudo Pinje biro dong’ e abiso?”
Nodwoko penjono kotiyi gi Fweny 17:8, ko-
wacho kama: “Riwrwoke mag pinyni biro
chung’ kendo.” To mano e gima ne otimore
bang’e, kendo Wach Jehova notimore mana
kaka nokoro!

Wuok e Abiso

⁶ Ondiek makwarno ne owuok e abiso ga-
dier. Tarik 26, Jun 1945, pinje 50 noromo
San Francisco, e piny Amerika kendo giduto
ne gigoyo ombulu mondo gibed gi riwrwok
ma riwo pinje. Ne gilunge ni Riwrwok mar
Pinje (*United Nations*). Riwrwojno ne one-
go okel “kue kod winjruok e piny mangima.”
Ne nitie gik moko ma ne chal e kind Riwr-
wok Matudo Pinje gi Riwrwok mar Pinje.
The World Book Encyclopedia wacho kama:
“Nitie yore ma Riwrwok mar Pinje chalie gi
Riwrwok Matudo Pinje ma ne olos bang’
Lweny Mokwongo mar Piny Ngima . . . Pi-
nje ma ne olosogi chalre. Giduto nolosgi
mondo gikony e kelo kue e kind pinje. Be-
nde, yo mochan-gigo chalre.” Kuom mano,
Riwrwok mar Pinje en mana ondiek ma-
kwar mosieko kendo. Pinje ma riwe lwedo
dirom 190 kama kendo mano oloyo kwan
mar pinje 63 ma ne riwo lwedo Riwrwok
Matudo Pinje. Sani okwako kama duong’
kendo otimo gik mang’eny molooyo riwrwok
machon-cha.

w12 6/15 18 ¶17

Jehova Elo Gima “Onego Timre Piyo”

¹⁷ Kata kamano, dinde mag miriambo ok bi
rumo mana kendgi mosmos. Jaterruokno

biro dhi nyime bedo gi teko, kotemo mondo ruodhi oluw dwache nyaka chop kinde ma Nyasaye biro keto paro moro ei chuny ruodhigo. (**Som Fweny 17:16, 17.**) Kinde okayo machiegni ma Jehova biro miyo loje siasa mag piny Satan, ka otelnegi gi Riwrudh mar Pinje mondo gimonj dinde mag miriambo. Gibiro ketho teko mosebedogo e wi oganda kendo ketho mwandune chuth. Higini pieche mokalo, gima kamano ne ok nyal par ni ditimre. Kata kamano, sani jaterruok obet e wi ondiek maratiglono e yo manyiso ni jaterruokno chiegni podho. Kata kamano ok obi podho kende owuon mosmos. Podho mare biro bedo apoya kendo matek miwuoro.—Fwe. 18:7, 8, 15-19.

DESEMBA 30–JANUAR 5

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | FWENY 20-22

“Neuru! Alosa Gik Moko Duto Obed Manyien”

re-SW 301 ¶2

Polo Manyien gi Piny Manyien

² Higni mang’eny ka pok Johana ondiko bug fweny, Jehova nonyiso Isaya kama: “Neuru! Achueyo polo manyien gi piny manyien; Ji ok nopar gik machon, bende, gigo ok nochand chunyi kendo.” (Isaya 65:17; 66:22) Wachno nochopo e kare mokwongo ka ne Jo-Yahudi odok Jerusalem e higa mar 537 Ka Kristo Podi, bang’ bedo e tuech Babulon kuom higni 70. E kindeno, ne gibedo “piny manyien” nikech nopusodhgi mi gibedo oganda maler e bwo “polo manyien” tiende ni sirkal manyien ma ne tayogi. Kata kamano, jaote Petro nowacho gima chielo ma wechego chopo ka ne ondiko niya: “To kaluwore gi kaka nosesingo, warito polo manyien gi piny manyien, ka ma tim makare nobedie.” (2 Petro 3:13) Johana koro

nyiso ni singono chopo e odiechieng Ruoth. “Polo machon gi piny machon,” ma gin sir-kende kod gik moko duto ma Satan kod jochiendene oseloso biro lal nono. Joricho mipimo gi nam mochochni ibiro kethi. “Polo manyien gi piny manyien” e ma biro kawo kargi tiende ni Pinyruodh Nyasaye e ma biro locho e wi oganda dhano makare. —Pim gi Fweny 20:11.

w13 12/1 11 ¶2-4

“Ne! Achueyo Gik Moko Duto Obed Manyien”

“*Nyasaye noywe pi wang’ duto e wengegi.*” (Fweny 21:4) Nyasaye noywe kit pi wang’ mage? Ok obi golo pi wang’ mawuok sama ng’ato mor ahinya kata ma lwoko wang’. Kit pi wang’ ma Nyasaye singo ni obiro golo gin ma wuok nikech chandruok kod kuyo. Nyasaye ok bi yweyo ayweya pi wang’ ma kamago; kar mano, obiro tieko gik ma miyo pi wang’-go wuok, ma tiende ni obiro tieko chandruok kod kuyo duto.

“*Tho ok nobedie kendo.*” (Fweny 21:4) Kuom gik moko duto mosemiyo waywak ka wachwero pi wang’ mang’eny, be nitie gima dilo tho? Jehova biro gonyo joma luwo chikene oa e twech mar tho. Obiro timo kamano e yo mane? Obiro timo kamano kuom golo gima kelo tho, ma en richo ma ne dhano oyudo koa kuom Adam. (Jo Rumi 5:12) Jehova biro miyo joma oluore obed makare kotiyogi gi mich mar rawar mar Yesu. Kendo jasikwa mogik ‘mibiro tiek’ en tho. (1 Jo Korintho 15:26) Joma tiyo ne Nyasaye biro dak e ngima ma ne Nyasaye dwaro a chon. Gibiro dak e ngima makare nyaka chieng’.

“*Rem ok nobedie kendo.*” (Fweny 21:4) En kit rem mane maak nobedie? Rem duto machando paro, chuny, kod del ok nobedie, kendo rem mosemiyo ji tara gi tara chandore biro rumo pep.

Jehova—Nyasaye ma Wuon Adiera

¹⁴ Onego wakaw mapek gik ma Jehova nyisowa e Muma. En ok olokre kendo obiro timo gima owacho ni obiro timo. Dwarore ni waket genowa duto kuome. Onego wabed gadier ni Jehova biro chulo “kuor ne jo ma ok ong’eyo Nyasaye kod jo ma ok luw wach maber e wi Ruoth Yesu.” (2 Jo-Thesalonika 1:8) Ok onego wabed gi kiawa moro amora sama Jehova wacho ni ohero joma luwo tim makare, joma oyie kuome biro yudo ngima mochwere, kendo ni obiro golo lit, nduru, kod tho. Bang’ ka Jehova nosewacho ni obiro golo lit, nduru, kod tho nonyiso jaote Johana niya: “Ndik wehegi nikech gin weche migeno kendo madier.”—Fweny 21:4, 5; Ngeche 15:9; Johana 3:36.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

it-2-E 249 ¶2

Ngima

Nyasaye ne onyiso Adam ni ka oluwo chikne to ne ok odhi tho. (Cha 2:17) Omiyo kosetiek jasigu mogik ma en tho, richo kod tho ok bi chando joma luwo chike Nyasaye. Dhano biro dak nyaka chieng’. (1 Kor 15:26) Bug Fweny nyiso ni ibiro tiek tho e giko loch mar Kristo mar higni aluf achiel. Bug Fweny bende wacho ni joma biro bedo ruodhi kendo jodolo gi Kristo ‘nobedo mangima, kendo ne gilocho kaka ruodhi kanyachiel gi Kristo kuom higni 1,000.’ Nyaka bed ni “jo motho modong’ ma ne ok obedo mangima nyaka bang’ higni 1,000” gin joma ibiro yud ka ngima bang’ higni alfu achiel ka pok ogol Satan e abiso mondo obi owuod dhano e tem mogik. E giko higni aluf achiel, dhano duto modak e piny biro

bedo joma kare chuth mana kaka Adam gi Hawa ka ne pok gitimo richo. Gibiro dak ma onge richo gadier. Joma biro kadho tem mogik ka Satan osegony e abiso kuom kinde matin biro dak e ngima maber nyaka chieng’.—Fwe 20:4-10.

it-2-E 189-190

Ataro mar Mach

Wachni yudore mana e bug Fweny kende kendo oti kode e yor ranyisi. Muma owuon leronwa tiende kowacho niya: “Ataro mar machno *en tho mar ariyo*.”—Fwe 20:14; 21:8.

Weche molworo wachno e bug Fweny medo leronwa gima ataro mar mach en. Tho bende iwito e ataro mar mach. (Fwe 19:20; 20:14) Onge kaka inyalo wang’ tho masie e mach. E wi mano, Jachien ma en chuech mar roho bende iwito e ataro mar majno. Be chuech mar roho inyalo wang’ e mach adier? Ooyo.—Fwe 20:10; pim gi Wuo 3:2 kod Bur 13:20.

Nikech ataro mar mach ipimo gi “tho mar ariyo” kendo bug Fweny 20:14 wacho ni “tho kod Liel” ibiro wit e majno, nenore maller ni ataro mar mach ok en tho ma dhano ne oyudo kuom Adam. (Rum 5:12) Bende ok en Liel (Hades kata Sheol). Mano nyaka bed ni en tho makende, tiende ni tho ma onge chier, nikech onge kamoro amora e Muma ma wacho ni ataro mar majno biro golo joma ni e iye. Opogore gi Liel ma biro golo joma notho nikech richo mar Adam. (Fwe 20:13) Kuom mano, joma nyingegi ne “ok ondik e bug ngima,” kata joma kwedo loch mar Nyasaye ibiro wit e ataro mar mach, tiende ni kethruok ma nyaka chieng’ kata tho mar ariyo.—Fwe 20:15.